

Contributed by Rachel Knaebel

vrijdag, 14 juni 2013 - Last Updated vrijdag, 14 juni 2013

Duitsland, zijn competitiviteit, flexibiliteit en capaciteit om de arbeidsmarkt te hervormen... En zijn vrouwen die voor het leven afhankelijk worden gemaakt van hun man, die terug naar de haard worden gestuurd. Een Duitse op twee werkt vandaag immers deeltijds, waarvan 4,5 miljoen in een «minijob»: banen die minder dan 450 euro per maand opleveren, en waarmee je nauwelijks sociale rechten kan opbouwen. Een echtscheiding, een echtgenoot die werkloos valt of overlijdt, en je belandt in de armoede. Het Duitse model, een model met een toekomst?

« Voor onze dienst voor thuiszorg in Essen zoeken we een bejaardenhelpster », laat een Duits bedrijf weten op de website van de federale arbeidsdienst (Arbeitsagentur), de tegenhanger van de VDAB in België. Bovenop een specifieke opleiding van drie jaar, verwacht het bedrijf dat de kandidaat of kandidate flexibel, autonoom en gemotiveerd is voor zijn of haar werk, indien mogelijk al de nodige ervaring heeft en over een rijbewijs beschikt. En dat allemaal voor... 400 euro per maand, zonder dat het aantal te werken uren verduidelijkt wordt! «Een deeltijdse of voltijdse aanwerving is niet uitgesloten», houdt de werkaanbieding voor. De aanbidding is inderdaad voor een «minijob », een vorm van onzekere arbeid die in Duitsland een echte explosie heeft gekend na de eerste wet betreffende de deregularisatie van de arbeidsmarkt, tien jaar geleden, de zogenaamde Hartz-wet. Vooral vrouwen worden door de mini-jobs getroffen.

Banen die minder betaald worden dan lage loon jobs

De Hartz-wetten werden indertijd door de sociaaldemocratisch-groene regering van Gerhard Schroeder aangenomen. Ze traden in voege tussen 2003 en 2005. Door neoliberaal rechts ook elders in Europa toegejuicht, is de balans ervan in Duitsland erg omstreden. De verdedigers van de Hartz-etten stellen dat ze toelieten de werkloosheid terug te dringen en de tewerkstelling te herlanceren. De werkelijkheid is heel wat minder rooskleurig, vooral voor de vrouwen.

«De situatie van de vrouwen op de arbeidsmarkt is er op achteruitgegaan met de Hartz-hervormingen, in de eerste plaats door de wetgeving die de minijobs vergemakkelijkte», denkt Ursula Engelen-Kefer, vroegere vicevoorzitster van de Duitse vakbondsfederatie DGB. Minijobs bestonden al lang, maar ze waren beperkt tot activiteiten van maximum 15 uren arbeidstijd per week, met een verloning van 325 euro per maand. De eerste wet Hartz verhoogde de limiet van het aantal uren dat mocht gewerkt worden, en verhoogde het loonplafond naar 400 euro (dit jaar op 450 euro gebracht).

7 miljoen « mini-jobbers »...

Resultaat: deze banen zijn zeer slecht betaald. « Vandaag kan een werkgever volledig wettelijk eisen dat je 24 uur per week werkt voor 450 euro », onderstreept de vakbondsvrouw. 450 Euro per maand

voor 20 uur per week, dat komt neer op een uurloon van maar 5,60 euro. Voor 15 uur per week loopt dat uurloon op tot 7,50 euro. In de praktijk werkt 90% van de mensen met een minijob minder dan 20 uur per week, volgens een studie van het Ministerie van het gezin die gepubliceerd werd in april (1). Blijft dat meer dan drie vierde van de «mini-jobbers» een loon krijgen dat lager ligt dan 8,50 euro per uur, stelt de vakbondsfederatie DGB. Met andere woorden: lager dan de laagste «normale» lonen in Duitsland (2).

Van de 7 miljoen mensen die in het kader van een min-job werken, zijn bijna twee derde vrouwen. De minijob is voor drie vierde onder hen de enige baan. Sectoren waarin traditioneel veel vrouwen zijn tewerkgesteld, worden ook het hardst getroffen door het fenomeen: meer dan een miljoen minijobs in de handel, meer dan 800.000 in de schoonmaaksector, meer dan 400.000 in de gezondheidszorg. In de horeca werkt een werknemer op twee in een minijob! Elke werkgever, van een particuliere patroon tot een multinationale, van de administratie tot de gezondheidszorg (4), kan zonder enige beperking beroep doen op minijobs: de enige voorwaarde is dat het maandloon niet hoger dan 450 euro mag zijn.

... Zonder sociale zekerheid of werkloosheidsverzekering

Hoe kan, onder zulke voorwaarden, het succes ervan verklaard worden? De minijobs worden aangeworven volgens het principe «brutosalaris = nettosalaris». De banen zijn vrijgesteld van sociale bijdragen door de werknemers, de werkgevers betalen een vast bedrag aan patronale bijdragen van 30 %. Een echte valstrik. Immers, de mini-jobbers hebben geen ziekteverzekering of recht op een werkloosheidsuitkering als hun contract afloopt. En hun pensioenrechten zijn belachelijk: Als je 45 jaar werkt in minijobs, heb je recht op een pensioen van maar 140 euro!

Die val is voor heel wat vrouwen dicht geklapt: een vrouw op tien in de actieve leeftijd - tussen 18 en 64 jaar - werkt in het stelsel. «Dat betekent dat vrouwen die op zoek zijn naar werk en niet over bijzondere kwalificaties beschikken, of die opnieuw op de arbeidsmarkt verschijnen na een onderbreking van hun loopbaan, bijvoorbeeld om voor kinderen te zorgen, dikwijls enkel dit soort banen aangeboden krijgen », stelt Ursula Engelen-Kefer.

Voor het leven afhankelijk van hun echtgenoot

Zonder salariale bijdragen aan de sociale zekerheid, «zijn vrouwen met een minijob afhankelijk van hun partner voor een ziekteverzekering», besluit de syndicaliste. «Het andere gevolg, dat is de zekerheid in de armoede te belanden eens je op pensioen gaat. Het probleem is dat veel jongere vrouwen zich er geen rekening van geven wat het betekent om zonder pensioen of ziekteverzekering te vallen, en volledig afhankelijk te worden van je echtgenoot. Zij denken « brutoloon = nettoloon, dat is fantastisch». En die situatie wordt door mannen mee in stand gehouden, zij betalen immers minder belastingen als hun vrouw weinig werkt. De uitbreiding van de minijobs gaat dus echt wel in de verkeerde richting».

Het hoeft dan ook niet te verbazen, in deze context, dat 84% van de vrouwen die een minijob uitvoeren als belangrijkste beroepsactiviteit, getrouwd zijn. Dat terwijl dat aandeel maar 60% bedraagt van de totale vrouwelijke bevolking van Duitsland. Bovendien blijkt dat, eenmaal in een minijob beland, de vrouwen er in blijven: een derde werkt al sinds tien jaar of langer in dit type job, en meer dan de helft al sinds meer dan zes jaar. In tegenstelling tot wat soms elders wel eens wordt gedacht, richten de minijobs zich niet enkel tot studenten of gepensioneerden op zoek naar een extra bovenop hun pensioen. De grote meerderheid (58%) behoort tot de actieve beroepsbevolking.

Vrouwen: «Een bijkomend loon om het huishouden te ondersteunen»

«In geval van echtscheiding, werkloosheid of overlijden van hun echtgenoot, kunnen vrouwen in een minijob maar moeilijk instaan voor hun eigen bestaan en dat van hun gezin», waarschuwt de socioloog Carsten Wippermann, die het onderzoek uitvoerde dat in april werd gepubliceerd door het Ministerie voor het gezin. Voor hem zijn de minijobs in de realiteit een «programma dat economische afhankelijkheid en onmacht creëert voor vrouwen, voor het levende ». Een programma dat werd ingevoerd door de eerste wet Hartz, onder een sociaaldemocratische regering...

Hebben de hervormingen van de arbeidsmarkt in Duitsland dan tenminste de tewerkstelling van vrouwen bevorderd? Op het eerste zicht wel. Hun tewerkstellingsgraad kende een stevige stijging, van 62% in 2002 naar 71,5% in 2012. Ze ligt vandaag bijvoorbeeld hoger dan dat van Franse vrouwen (65 %) (5). Maar als we het nader bekijken, is het beeld heel wat minder rooskleurig. «Er zijn inderdaad meer vrouwen actief dan tien jaar geleden, maar ze delen het zelfde volume aan arbeid», betreurt Karin Schwendler, van de vakbond van de dienstensectoren Ver.di. «Er zijn steeds minder voltijdse banen, het aantal deeltijdse jobs neemt steeds meer toe». Bijna een Duitse arbeidster op twee (45%) werkt deeltijds, tegenover minder dan een op drie in Frankrijk (6). Duitse deeltijds werkende vrouwen werken gemiddeld minder dan 19 uur per week, tegenover 23 uur in Frankrijk (7).

Naar een minimumloon... waarvan vrouwen worden uitgesloten?

«Bij ons worden vrouwen die werken nog steeds beschouwd als een extraatje voor het gezinsinkomen. Het overheersende beeld is nog steeds dat van de vent die het geld in het laatje brengt en de vrouw die misschien wat extra bijverdient.», legt de verantwoordelijke van Ver.di uit. De Hartz-hervormingen steunen op dat idee, met de uitbreiding van de minijobs, maar ook met het terugbrengen (in 2005) van het recht op een individuele werkloosheidsuitkering naar een jaar tegenover meer dan twee voorheen. Daarna worden ze vervangen door een uitkering in functie van het gezamenlijk gezinsinkomen, waarvan gedeeltelijk het inkomen voortkomend uit een minijob is vrijgesteld.

Tien jaar geleden werden deze hervormingen doorgevoerd door de sociaaldemocraten (en groenen) aan de macht. Vandaag in de oppositie hebben ze de kwestie van de lage lonen en de eis voor een minimumloon centraal gesteld in hun verkiezingsprogramma voor de parlementsverkiezingen in september. «Wij hopen dat er na de verkiezingen een minimumloon komt», geeft Karin Schwendler

Contributed by Rachel Knaebel

vrijdag, 14 juni 2013 - Last Updated vrijdag, 14 juni 2013

aan. «We willen ook dat de mini-jobs worden onderworpen aan sociale bijdragen vanaf het eerste gepresteerde uur. » Ursula Engelen-Kefer is minder optimistisch: «In de verkiezingsprogramma's kan je veel vinden over de interim-jobs, waarin 900.000 mensen zitten, en heel weinig over de minijobs, waarin nochtans zeven keer meer mensen zitten». Hoeft het te verbazen? 70% van de Duitse interimers zijn mannen.

Noten:

(1) In het Duits hier te vinden. (2) Minder dan 9,76 euro in het Westen en minder dan 7 euro in het Oosten (3) Wat bijna een kwart van de 29 miljoen "normale" gesalarieerden, onderworpen aan salariale bijdragen, is, (4) In het laatste trimester van 2012 werkten er 100.000 mini-jobbers in de administratie, bij defensie of in organismen van de sociale zekerheid, en 218.000 in het onderwijs, vooral in de kleuter- en peuterscholen. (5) Bron: [Eurostat](#). (6) Bron: [Eurostat](#). (7) Bron: [Eurostat](#), in "Arbeidsduur".

Dit artikel verscheen oorspronkelijk op [Basta!](#) Nederlandse vertaling: Thomas Weyts.